

จากความเงียบสู่ฟางเส้นสุดท้าย : การตื่นตัวของชาตินิยมไทย ต่อการรับรู้ภัยคุกคามอธิปไตยแห่งรัฐ

From Silence to the Last Straw: The Awakening of Thai Nationalism
in Response to Perceived Threats to State Sovereignty

บทความวิชาการ

เขมิกา บรรลิตชิตกุล¹, นรา บรรลิตชิตกุล² และ นพรัตน์ รัตนประทุม³

Khemika Bunlikitkul¹, Nara Bunlikitkul² and Nopparat Rattanaprathum³

หลักสูตรสาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย 20000¹

Political Science Program, Faculty of Social Sciences, Chonburi Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU Chon Buri Campus), Chon Buri, Thailand 20000¹

หลักสูตรสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี จันทบุรี ประเทศไทย 22000²

Buddhist Management Program, Faculty of Social Sciences, Chanthaburi Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU Chanthaburi Campus),

Chanthaburi, Thailand 22000²

หลักสูตรสาขาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย 65000³

Social Development Program, Department of Sociology and Anthropology,

Faculty of Social Sciences, Phitsanulok, Thailand 65000³

E-mail: khemika.var@mcu.ac.th¹, blc.kulnara@gmail.com² and nopparatr@nu.ac.th³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ “คลิปเสียงสนทนา” ระหว่างผู้นำไทย-กัมพูชา ซึ่งกลายเป็นชนวนสำคัญที่เร่งเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในปี พ.ศ. 2568 การวิเคราะห์บูรณาการแนวคิดชาตินิยม (Nationalism) ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) และแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Political Communication) เพื่อสร้างกรอบอธิบายใหม่ ในชื่อ “ชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรี (Dignity-Based Nationalism)” กรอบนี้เผยให้เห็นกลไก “การกระตุ้น และการขับเคลื่อนด้วยตนเองภายใต้ความไม่ไว้วางใจผู้นำ (Triggered and Self-Reliant Mobilization under Leaderless Conditions)” จำนวน 4 ระยะ ได้แก่ 1) ความเจ็บที่แม้ประชาชนไม่พอใจกับนโยบาย แต่ยังคงอดทน ภายใต้รัฐบาลเสียงข้างมาก 2) การรับรู้ความจริงและความอับอาย เมื่อคลิปเสียงบน Facebook กลายเป็น Trigger Event

วันที่รับบทความ : 22 ก.ย. 68

วันที่แก้ไขบทความ : 30 ต.ค. 68

วันที่ตอบรับบทความ : 14 พ.ย. 68

ที่ทำลายศักดิ์ศรีของชาติและถูกขยายผ่านสื่อดิจิทัล

3) ความไม่ไว้วางใจผู้นำ ที่นำไปสู่การถอนตัวของพรรคการเมืองและการเคลื่อนไหวโดยภาคประชาสังคม และ 4) การลุกขึ้นปกป้องศักดิ์ศรีของชาติ ผ่านการรวมพลังทั้งการบริจาคสิ่งของ อุปกรณ์ และการปลุกเร้าบนโลกออนไลน์ กลไกดังกล่าวสะท้อนว่า แม้ประชาชนจะเริ่มจากความเงียบและความอดทน แต่เมื่อศักดิ์ศรีชาติถูกท้าทาย ก็เกิดการตื่นรู้ การไม่ไว้วางใจผู้นำ และท้ายที่สุดพัฒนาไปสู่การรวมพลังปกป้องชาติ ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ร่วมของคนไทยที่ตรงกับคำว่า “ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด”

คำสำคัญ : ชาตินิยม, ศักดิ์ศรี, การสื่อสารการเมืองดิจิทัล, การเคลื่อนไหวทางสังคม, คลิปเสียง

Abstract

This article aims to analyze the phenomenon of the leaked “audio conversation” between Thai and Cambodian leaders which became a major trigger event driving political change and civic mobilization in Thailand in 2025. The analysis integrates Nationalism, Social Movement Theory, and Digital Political Communication to propose a new explanatory framework called “Dignity-Based Nationalism.” This framework identifies a mechanism of “Triggered and Self-Reliant Mobilization under Leaderless Conditions” in four stages: 1) Silence, when citizens although dissatisfied with government policies remained patient under a majority government; 2) Awareness and Shame, when the leaked audio on Facebook became a trigger event that challenged national dignity and spread rapidly through digital media;

3) Distrust of Leadership, which led to political party withdrawal and mobilization by civil society; and 4) Defense of National Dignity, expressed through collective actions such as donations, providing supplies, and emotional mobilization online. These stages demonstrate that although citizens began with silence and tolerance, once national dignity was challenged, they developed awareness, lost trust in leadership, and ultimately united to defend the nation—reflecting the shared Thai identity captured in the phrase: “*Thailand stays calm, yet in war does not fear.*”

Keywords: Nationalism, Dignity, Digital Political Communication, Social Movements, Audio Leak

บทนำ

ประเทศไทยในยุคการบริหารของรัฐบาลเพื่อไทย ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคร่วมรัฐบาลหลายพรรค ได้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบริหารงานแบบพหุพรรคการเมือง (Multi-party Coalition Government) ที่ต้องประสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 มีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เช่น โครงการดิจิทัลวอลเล็ต (Digital Wallet) การพัฒนาท่องเที่ยว และการเสริมสร้างการลงทุนจากต่างประเทศ แม้จะมีนโยบายเชิงรุกในหลายด้าน แต่นโยบายบางประการของรัฐบาลกลับเป็นที่ถกเถียงอย่างมากในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะนโยบายการอนุญาตให้เปิดคาสิโนแบบครบวงจร (Integrated Resort) ซึ่งได้รับการต่อต้านจากกลุ่มศาสนิกชนและผู้ที่เป็นห่วงปัญหาทางสังคม สถานการณ์นี้

ส่งผลให้ผลสำรวจความคิดเห็นของสถาบันวิจัยต่าง ๆ พบว่าระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐบาลมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นความโปร่งใสและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ปัญหาในมิติการบริหารประเทศภายในดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรง เมื่อมาประกอบกับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลแพทองธาร โดยเฉพาะการจัดการความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชา ที่กลายเป็นประเด็นสร้างความกังวลให้แก่สาธารณชนอย่างมาก การจัดการพื้นที่ทับซ้อนในทะเลและบนบกระหว่างไทย-กัมพูชา รวมถึงการเจรจาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่เกาะกูดและอ่าวไทย ถูกมองว่าขาดความโปร่งใสและไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ การดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าขัดแย้งกับสโลแกนหาเสียงของนายกรัฐมนตรีที่ว่า “เพื่อสร้างโอกาสอย่างเท่าเทียม ทำให้คนไทย มีกิน มีใช้ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เพื่อนำพาความภาคภูมิใจกลับมาสู่คนไทยและประเทศไทย เพื่อสร้างความหวังและอนาคตที่ดีกว่าให้ประเทศไทย จากวันนี้ไปถึงอนาคต” ความไม่สอดคล้องระหว่างคำสัญญาทางการเมืองกับการปฏิบัติจริงในเรื่องการรักษาศักดิ์ศรีแห่งชาติได้สร้างความรู้สึกผิดหวังและการสูญเสียความไว้วางใจในหมู่ประชาชนจำนวนมาก ซึ่งกลายเป็นพื้นฐานสำคัญของการสะสมความไม่พอใจที่จะปะทุขึ้นในภายหลัง

ความตึงเครียดในความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาเริ่มเข้าสู่จุดวิกฤติเมื่อเกิดเหตุการณ์การเผาศาลาตรีมุขในพื้นที่ปราสาทพระวิหาร เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2568 (จิราภรณ์ ศรีแจ่ม, 2568) ซึ่งเป็นศาลาที่สร้างขึ้นโดยฝ่ายไทยเพื่อให้เป็นสถานที่ใช้ร่วมกันของไทย ลาว และกัมพูชาในการนั่งปรึกษาหารือกันทางด้านความมั่นคงชายแดนและบริการแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่มาสักการะ เหตุการณ์นี้เป็นกลยุทธ์ทางการเมืองในการเปลี่ยนผ่านอำนาจภายในประเทศกัมพูชา โดยจอมพลสมเด็จอัครมหาเสนาบดี

เดโช ฮุน เซน ประธานองคมนตรีแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ต้องการสร้างฐานพลังอำนาจทางการเมืองให้กับพลเอกสมเด็จหาววรธิบดี ฮุนมาแนต นายกรัฐมนตรีกัมพูชาคนปัจจุบัน ซึ่งเป็นบุตรชาย นักวิเคราะห์การเมืองระหว่างประเทศชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การสร้างความตึงเครียดกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการใช้ประเด็นศักดิ์ศรีและอธิปไตยแห่งชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมศูนย์ประชาชนและสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำรุ่นใหม่ การที่ทหารกัมพูชาเข้าไปยืนร้องเพลงชาติในพื้นที่พิพาทใกล้ปราสาทตาควาย รวมถึงการแสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่ผ่านการปักธงชาติ จึงถูกมองว่าเป็นการยั่วยุที่มีเจตนาชัดเจนเพื่อสร้างความขัดแย้งและทดสอบความมุ่งมั่นของฝ่ายไทย อย่างไรก็ตาม การตอบสนองของฝ่ายไทยต่อเหตุการณ์ดังกล่าวกลับแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอในการบริหารจัดการวิกฤติระหว่างประเทศ การที่นายกรัฐมนตรีแพทองธารไม่สามารถสั่งการให้เกิดการตอบโต้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงแม่ทัพภาคที่ 2 ใช้ดุลยพินิจในการสั่งปิดจุดผ่านแดนบางแห่งในสถานการณ์ที่ยังไม่มีคำสั่งที่ชัดเจนจากส่วนกลาง เพื่อสะท้อนความไม่ปกติและความจำเป็นเชิงยุทธศาสตร์ในสถานการณ์จริง

การศึกษาปรากฏการณ์การตื่นตัวของชาตินิยมไทยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการในหลายมิติที่เชื่อมโยงกัน ประการแรก เป็นการเติมเต็มช่องว่างทางทฤษฎีในแนวคิดชาตินิยมร่วมสมัย (Contemporary Nationalism) โดยเฉพาะรูปแบบชาตินิยมที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ภัยคุกคามต่อศักดิ์ศรีแห่งชาติ (Dignity-Based Nationalism) ซึ่งแตกต่างจากชาตินิยมแบบดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นและขับเคลื่อนโดยรัฐ ประการที่สอง การศึกษานี้ช่วยพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล (Digital Era Social Movement) ที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและขาดการนำที่ชัดเจน (Leaderless Movement) ภายใต้สถานการณ์ที่ประชาชนสูญเสียความไว้วางใจต่อผู้นำ

ประการที่สาม การศึกษานี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ผลกระทบของการรั่วไหลข้อมูลการสนทนาทางการทูตต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการระดมตัวของประชาชน ประการสุดท้าย การศึกษานี้จะสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพลวัตของชาตินิยมไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการนโยบายสาธารณะและการสื่อสารทางการเมืองในอนาคต โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์คลิปลิงการสนทนาไม่ได้เป็นเพียงเหตุการณ์ทางการเมืองทั่วไป แต่เป็นตัวอย่างของชาตินิยมรูปแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ของประชาชน โดยเน้นความสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไร้ผู้นำชัดเจน ซึ่งสะท้อนพลวัตใหม่ของการเมืองยุคดิจิทัลและการสร้างแรงขับเคลื่อนทางสังคมจากฐานรากประชาชน ปรากฏการณ์นี้จึงช่วยเติมเต็มและพัฒนาทฤษฎีชาตินิยมและการเคลื่อนไหวทางสังคมในบริบทร่วมสมัย

การบูรณาการแนวคิด/ทฤษฎีเพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์

อย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ปรากฏการณ์คลิปลิงเกี่ยวข้องกับแนวคิดที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่แนวคิดชาตินิยมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) และแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Political Communication) ดังนั้น คำถามที่ตามมาก็คือ เราจะบูรณาการแนวคิดเหล่านี้เพื่อใช้อธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์คลิปลิงได้อย่างไร ผู้เขียนจึงขอเสนอสาระสำคัญของแต่ละแนวคิดก่อน และส่วนถัดไปจะเป็นการบูรณาการแนวคิดเพื่อสร้างเป็นกรอบในการวิเคราะห์ซึ่งมีดังนี้

1. **แนวคิดชาตินิยม (Nationalism)** เป็นแนวคิดที่อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นจากความเชื่อว่า “ชาติ (Nation)” เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกัน และประชาชนมีความจงรักภักดีต่อชาติในฐานะหน่วยการเมืองที่สูงสุด (Smith, 2013) รากฐานของชาตินิยมสามารถสืบย้อนถึงยุคสมัยใหม่ตอนต้นในยุโรป โดยเฉพาะหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1789 ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดเรื่องอธิปไตยของชาติ (Popular Sovereignty) แทนที่อำนาจของกษัตริย์และศาสนา (Breuilly, 2021) ในศตวรรษที่ 19 ชาตินิยมกลายเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของการสร้างรัฐชาติ (Nation-State) ในยุโรป เช่น การรวมชาติของเยอรมนีและอิตาลี โดยชาตินิยมถูกใช้ทั้งเพื่อปลดปล่อยดินแดนจากการปกครองของจักรวรรดิ และเพื่อสร้างเอกภาพทางการเมืองและวัฒนธรรม ช่วงนี้เองที่แนวคิดเรื่องชาติถูกเชื่อมโยงกับภาษา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมร่วมกัน ทำให้เกิด “ชุมชนจินตกรรม (Imagined Communities)” ที่ผู้คนรู้สึกผูกพันกับชาติ แม้ไม่เคยพบเจอกันโดยตรง (Anderson, 2006) เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 แนวคิดชาตินิยมมีทั้งด้านสร้างสรรค์และด้านทำลายล้าง ด้านหนึ่ง ชาตินิยมเป็นแรงบันดาลใจในการปลดปล่อยอาณานิคมในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา ทำให้หลายประเทศได้รับเอกราช (Chatterjee, 1993) แต่อีกด้านหนึ่ง ชาตินิยมสุดโต่งก็เป็นรากฐานของลัทธิฟาสซิสต์ นาซี และการก่อสงครามโลกครั้งที่สอง (Breuilly, 2021)

แนวคิดชาตินิยม ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ อัตลักษณ์ร่วม (Identity) ที่สร้างความรู้สึกผูกพันของผู้คนผ่านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกัน (Smith, 2013) และอธิปไตยของชาติ (Sovereignty) ที่ยืนยันว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครอง (Breuilly, 2021) อีกทั้งยังเป็นเอกภาพ (Unity) ที่ช่วยเชื่อมโยงสังคม

แม้มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์หรือภูมิภาค (Anderson, 2006) นอกจากนี้ Anderson (2006) อธิบายว่า ชาติ คือ ชุมชนจินตกรรม (Imagined Community) ที่สมาชิกเกิดความผูกพันแม้ไม่เคยพบเจอกันโดยตรง และสุดท้าย การสร้าง “ผู้อื่น (Exclusion & Otherness)” ก็เป็นกลไกที่เน้นความแตกต่างระหว่าง “คนในชาติ” กับ “คนนอก” (Chatterjee, 1993) องค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ชาตินิยมมีพลังทั้งในการสร้างเอกภาพ ความภาคภูมิใจ และในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดการแบ่งแยกและความขัดแย้งได้

สำหรับในสังคมไทย แนวคิดชาติสะท้อนผ่านอัตลักษณ์ร่วมในหลายรูปแบบผ่านภาษาไทย ศาสนาพุทธ และประวัติศาสตร์ร่วมที่ปลูกฝังความรู้สึก “เป็นไทย” (Thongchai Winichakul, 1994; Smith, 2013) ขณะที่อธิปไตยของชาติ (Sovereignty) ปรากฏชัดในประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อรักษาเอกราช มิให้ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก (Breuilly, 2021) ความเป็นไทยยังเน้นความเป็นเอกภาพ (Unity) ภายใต้สถาบันหลักของชาติ (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) ที่รวมผู้คนแม้ต่างถิ่นต่างภาคเข้าด้วยกัน (Anderson, 2006) นอกจากนี้คนไทยยังตระหนักถึงความเป็น “ชุมชนจินตกรรม” (Imagined Community) ผ่านการสร้างชาติในสมัยรัชกาลที่ 5-7 เช่น การใช้ภาษาไทยกลางและระบบการศึกษาเพื่อหล่อหลอมความเป็นพลเมืองร่วม (Anderson, 2006; Thongchai Winichakul, 1994) และการเน้น “ผู้อื่น (Exclusion & Otherness)” ก็สะท้อนผ่านการกำหนดความแตกต่างระหว่าง “ไทย” กับ “ต่างชาติ” หรือ “กลุ่มชาติพันธุ์อื่น” เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (Chatterjee, 1993) องค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้แนวคิดชาตินิยมเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการก่อรูปและธำรงรักษาความเป็นชาติไทยจนถึงปัจจุบัน

ปรากฏการณ์คลิปลิเสียงสนทนาระหว่างสมเด็จอุเทน อติตนากรรัฐมนตรีกัมพูชา กับนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรีไทย ที่ถูกเผยแพร่ในช่วงก่อนความตึงเครียดชายแดน ได้กลายเป็นชนวนที่ถูกตีความทั้งในมิติการทูตและการเมืองภายในประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของดินแดนและอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ อันผูกพันกับเขตแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ เช่น วัดปราสาทตาเมือนธมและพนมเปญ ซึ่งถูกยกขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์แทน “ศักดิ์ศรีแห่งชาติ” และความชอบธรรมของการปกป้องชาติ (Teekah, 2025; Strangio, 2025)

2. แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Political Communication) แนวคิดนี้อธิบายถึงกระบวนการที่ข้อมูล ข่าวสาร และสัญญาณทางการเมืองถูกผลิต กระจาย และตีความผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์การสื่อสารระหว่างรัฐ นักการเมือง และประชาชน (Chadwick, 2013) การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลเป็นการนำแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย วิดีโอออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันมาใช้เป็นช่องทางหลัก สำหรับนักการเมือง พรรคการเมือง และประชาชนในการสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์กันโดยตรงโดยไม่ผ่านสื่อกระแสหลัก (Traditional Mass Media) อีกต่อไป (Sianturi, 2023) เช่น Facebook, X (Twitter), YouTube, TikTok และ Instagram ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้างของการสื่อสารทางการเมือง และอำนาจการนิยามวาทกรรมในสังคม (Chadwick, 2013)

แนวคิดนี้เน้นว่า การเมืองในยุคดิจิทัลไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบสองทาง (Interactive) กับประชาชน โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อสร้าง “ภาพลักษณ์” เชิงบวกเชื่อมโยงกับฐานเสียง และ

กำหนดวาระข่าวสาร (Agenda) บนโลกออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Vaccari & Chadwick, 2020) นอกจากนี้ นักวิชาการอย่าง Chadwick (2013) ยังเสนอแนวคิดเรื่อง “Hybrid Media System” อธิบายว่าการสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่ คือ การผสมผสานระหว่างรูปแบบสื่อเดิม (Broadcast Media) และสื่อใหม่ (Social/Digital Media) ซึ่งส่งผลต่อพลวัตของอำนาจทางการเมือง และทำให้ข่าวสารมีความกระจายตัวมากขึ้น

ลักษณะสำคัญของการสื่อสารการเมืองดิจิทัล คือ การลดช่องว่างระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร และการเปิดพื้นที่ให้ “สาธารณะเครือข่าย (Networked Publics)” มีอำนาจในการสร้างวาทกรรม (Boyd, 2010) กรณีคลิปเสียงดังกล่าว จึงไม่เพียงแต่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หากยังกลายเป็นสนามการเมืองดิจิทัลที่ประชาชนร่วมกันกำหนดทิศทางการตีความว่าเหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึง “ศักดิ์ศรีชาติ” และ “ความมั่นคงทางดินแดน” อย่างไร (The Guardian, 2025; Financial Times, 2025) สิ่งนี้ตอกย้ำว่าการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลทำให้พลังการสื่อสารของประชาชนและภาคประชาสังคมมีน้ำหนักทัดเทียมหรือบางครั้งเหนือกว่าชนชั้นนำทางการเมืองในการกำหนดวาระสาธารณะ

3. ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายว่าทำไมบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ จึงรวมตัวกันเพื่อต่อต้านหรือผลักดันการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 แนวคิดเบื้องต้น เช่น Crowd Theory, Structural Strain Theory มองการเคลื่อนไหวว่าเป็นผลจากความไร้เหตุผลหรือความตึงเครียดทางสังคม (Smelser, 1962) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการในยุคต่อมาได้วิพากษ์ว่าแนวทางดังกล่าวไม่เพียงพอ และเสนอว่าการเคลื่อนไหวทางสังคม

มิใช่เพียงการระบายอารมณ์ร่วม หากแต่เป็นกระบวนการทางสังคมและการเมืองที่มีการวางแผน มีโครงสร้าง และขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และการเมือง (McAdam, 1982)

ในเวลาต่อมา ได้มีการพัฒนาทฤษฎีใหม่ ที่อธิบายพลวัตของการเคลื่อนไหวในเชิงซับซ้อนมากขึ้น เช่น Resource Mobilization Theory ที่เน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรและเครือข่าย (McCarthy & Zald, 1977) และ Political Process Theory ที่ชี้ให้เห็นบทบาทของโอกาสทางการเมือง (Tilly, 1978) ต่อมา New Social Movement Theory (NSMT) ได้ขยายกรอบการวิเคราะห์ไปสู่ประเด็นสิทธิพลเมือง อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการเคลื่อนไหวแบบกระจายศูนย์และพึ่งพาเครือข่ายมากกว่าการรวมศูนย์ (Touraine, 1985) พัฒนาการเหล่านี้ทำให้ Social Movement Theory กลายเป็นกรอบแนวคิดหลักที่ช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลากหลายมิติ โดยมีรากฐานย้อนกลับไปถึงงานของนักสังคมวิทยาคลาสสิก อย่าง Karl Marx, Émile Durkheim และ Max Weber และได้รับการจัดระเบียบอย่างเป็นรูปธรรมครั้งแรกโดย Smelser (1962) ก่อนที่จะถูกต่อยอดโดย McCarthy, Zald, Tilly และ McAdam ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20

ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) มีองค์ประกอบที่ทำงานร่วมกันหลายประการ ประการแรก คือ ความตึงเครียดและความไม่พอใจเชิงโครงสร้าง (Structural Strain) ซึ่งในกรณีคลิปเสียงสุนเซน-แพทองธาร ได้ถูกตีความว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีและความมั่นคงของดินแดนไทย (Smelser, 1962) ประการที่สอง คือ การระดมทรัพยากร (Resource Mobilization)

โดยสื่อสังคมออนไลน์ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญให้ประชาชนและภาคประชาสังคม (Civil Society) ใช้ขยายกระแสชาตินิยม (McCarthy & Zald, 1977) ประการที่สาม คือ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structures) ซึ่งคลิบเสียงที่หลุดออกมาสร้าง “หน้าต่างโอกาส” ให้ประชาชนแสดงพลังและกดดันรัฐบาล (Tilly, 1978; McAdam, 1982) ถัดมาคือ กระบวนการตีความและสร้างกรอบความหมาย (Framing Processes) ที่เปลี่ยนคลิบเสียงให้เป็นสัญลักษณ์ของการปกป้องศักดิ์ศรีชาติ (Snow & Benford, 1988) และสุดท้ายคือ อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ที่ทำให้คนไทยจำนวนมากรู้สึกผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเดียวกันในการปกป้องชาติ (Anderson, 2006) องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเพียงอารมณ์ชั่วขณะแต่เป็นพลวัตเชิงสังคม-การเมืองที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากประชาชนและภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ

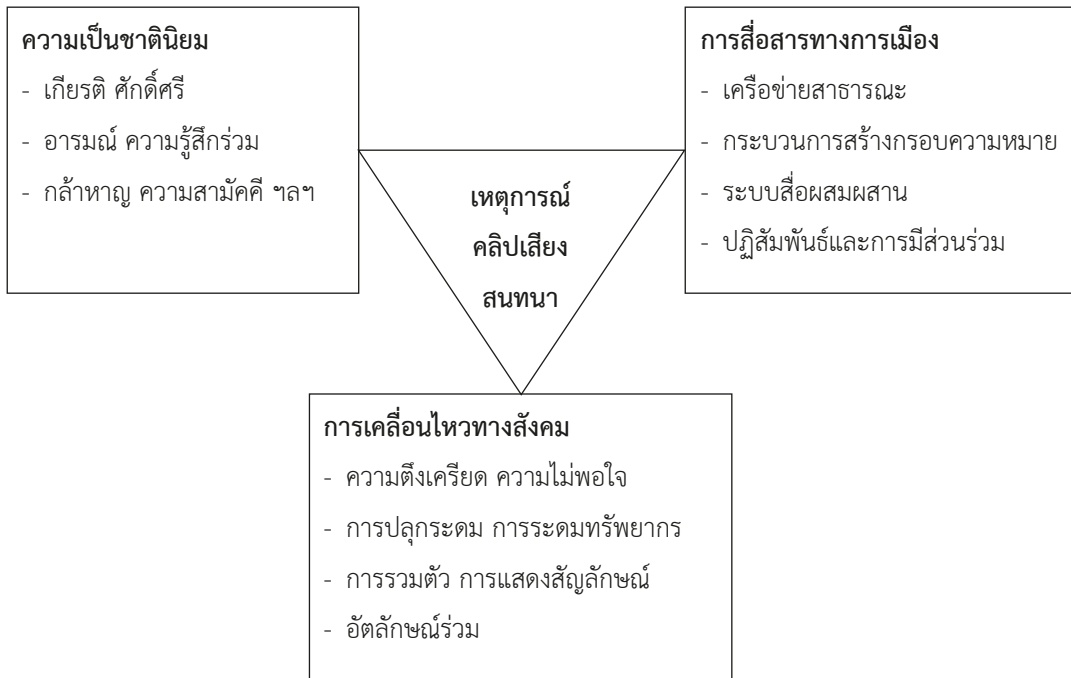
การเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด/ทฤษฎีข้างต้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำทำความเข้าใจพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของประชาชนในบริบทร่วมสมัย โดยทฤษฎีชาตินิยมเป็นฐานแรกที่วางรากฐานของอัตลักษณ์ร่วมและแรงบันดาลใจในการปกป้องศักดิ์ศรีและอธิปไตยของรัฐ ส่วนการสื่อสารทางการเมืองดิจิทัลทำหน้าที่เป็นช่องทางที่สำคัญในการกระจายข้อมูลและสร้างเครือข่ายสาธารณะ เพื่อปลูกเร้าความรู้สึกความไม่พอใจ และแรงสนับสนุนในการเคลื่อนไหว ขณะที่ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมอธิบายกระบวนการรวมกลุ่มการระดมทรัพยากร การสร้างกรอบความหมายและการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบของประชาชนเมื่อรวมกันแล้วชาติและศักดิ์ศรีเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก

ที่ผลักดันให้เกิดการสื่อสารและการเคลื่อนไหวในโลกดิจิทัล จนกลายเป็นพลังทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบโต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างรวดเร็วและเป็นอิสระจากการนำของผู้นำชัดเจน การบูรณาการนี้แสดงให้เห็นรูปแบบใหม่ของชาตินิยมที่ขับเคลื่อนด้วยศักดิ์ศรีในยุคการสื่อสารดิจิทัลและการเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมสมัยที่มีพลวัตและความซับซ้อนสูง

จากแนวคิด/ทฤษฎีทั้งสามข้างต้น สามารถบูรณาการเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดใหม่ คือ “ชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรี (Dignity-Based Nationalism)” ดังภาพ กรอบนี้แสดงให้เห็นกระบวนการที่ประชาชนและภาคประชาสังคม (Civil Society) รับรู้ภัยคุกคามต่อศักดิ์ศรีและความมั่นคงของชาติ ปรากฏการณ์คลิบเสียงถูกทำให้เป็นเหตุการณ์จุดประกาย ที่เปิดพื้นที่ให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองในโลกดิจิทัล ผ่านองค์ประกอบสำคัญ เช่น เครือข่ายสาธารณะ (Networked Publics) กระบวนการสร้างกรอบความหมาย (Framing Processes) ระบบสื่อผสมผสาน (Hybrid Media System) การปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม (Interactivity and Participation) ซึ่งขยายประเด็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง (Boyd, 2010; Chadwick, 2013; Entman, 2007; Castells, 2009) กระบวนการนี้นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีลักษณะการระดมทรัพยากรการรวมตัว และการสร้างอัตลักษณ์ร่วม (Smelser, 1962; McCarthy & Zald, 1977; Tilly, 1978) ซึ่งในที่สุดได้ย้อนกลับไปเสริมความรู้สึกชาตินิยม โดยเน้นมิติของเกียรติและศักดิ์ศรี อารมณ์และความรู้สึกร่วม รวมถึงความกล้าหาญและความสามัคคี อันเป็นคุณค่าที่คนไทยใช้ยืนยันความเป็นชาติของตนเอง

ภาพ

กรอบแนวคิดชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรี (Dignity-Based Nationalism)

กลไกกระตุ้นและการขับเคลื่อนด้วยตนเองภายใต้ความไม่ไว้วางใจผู้นำ

“กลไกกระตุ้นและการขับเคลื่อนด้วยตนเองภายใต้ความไม่ไว้วางใจผู้นำ (Triggered and Self-Reliant Mobilization under Leaderless Conditions)”

ในกรณีคลิปลีภัยสนทนา สามารถอธิบายอย่างกระชับได้ดังนี้ โดยใช้กรอบแนวคิดชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรีเป็นหัวใจหลัก

ระยะแรกคือ “ความเงียบ (Silent Tolerance)”

ประชาชนไทยจำนวนมากแม้จะรับรู้ถึงข้อจำกัดของรัฐบาล และมีความไม่พอใจในนโยบายต่าง ๆ เช่น ค่าจ้างขั้นต่ำและโครงการดิจิทัลวอลเล็ต แต่ยังคงไม่แสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจน เพราะเงื่อนไขการเมืองแบบรัฐบาลผสมและการใช้อำนาจรัฐที่มั่นคงทำให้สังคมไทยเลือกที่จะอดทนและรอคอย (ปีปิซีไทย, 2568)

เมื่อเกิดเหตุการณ์คลิปลีภัยสนทนาถูกเผยแพร่ทาง Facebook นำไปสู่ระยะที่สอง “การรับรู้ความจริงและความรู้สึกอับอาย (Awareness and Shame)”

การเปิดเผยเนื้อหาการพูดคุยส่วนตัวระหว่างผู้นำรัฐบาลไทยกับอดีตผู้นำกัมพูชา สร้างความรู้สึกโกรธแค้นในสังคมที่สะท้อนถึงความอับอายและความกังวลต่อศักดิ์ศรีของชาติ

เมื่อประชาชนรับรู้ถึงความสัมพันธ์และความอ่อนแอของภาวะผู้นำ กระบวนการระดมความคิดและความรู้สึกจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล Facebook และ X (Twitter) (Nattan Casey Plewissara, 2025; The Standard, 2568; The Guardian, 2025)

ความอับอายและข้อมูลที่กระตุ้นความรู้สึกโกรธแค้นในพื้นที่ออนไลน์ส่งผลให้เกิด “ความไม่ไว้วางใจผู้นำ (Leadership Distrust)” ทำให้พรรคการเมืองสำคัญ เช่น พรรคภูมิใจไทยประกาศถอนตัวจากรัฐบาลผสมฯ พร้อมกับ

ภาคประชาสังคมและนักศึกษาในกรุงเทพฯ และพื้นที่ชายแดนที่จัดการชุมนุมต่อต้านการละเมิดศักดิ์ศรีและขาดความมั่นคงทางอธิปไตย ผลสำรวจ NIDA Poll สะท้อนว่า ความเชื่อมั่นผู้นำลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแรงกดดันในรัฐสภาและระบบการเมือง โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พนักงานและพิจารณาประเด็นจริยธรรมร้ายแรง

ระยะสุดท้าย “การลุกขึ้นปกป้องศักดิ์ศรีของชาติ (National Dignity Defense)” ภาคประชาชนรวมตัวกันสนับสนุนเจ้าหน้าที่ด่านหน้าในรูปแบบการบริจาคสิ่งของและส่งกำลังใจ รวมถึงกิจกรรมออนไลน์ผ่าน Facebook, TikTok, Instagram, X (Twitter) การระดมทุนโดยกลุ่ม

ภาคประชาสังคม เช่น มูลนิธิกันจอมพลังและอื่น ๆ กลายเป็นรูปธรรมที่สะท้อนถึงพลังในการปกป้องความเป็นชาติโดยไม่ต้องมีแกนนำหลัก ซึ่งปรากฏเด่นชัดในกรณีการบริจาคสิ่งของ เครื่องมือสนาม และแรงใจแก่ทหารแนวหน้า (กันจอมพลัง, 2568; NBT UBON, 2568)

กลไกนี้เห็นว่าพลังขับเคลื่อนทางสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดย “ศักดิ์ศรีชาติ” เป็นศูนย์กลางความรู้สึก กระบวนการทั้งหมดดำเนินไปโดยไม่มีผู้นำหลักผ่านการกระตุ้นในโลกออนไลน์และการรวมพลังของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์วิกฤต

ตาราง

กลไกกระตุ้นและขับเคลื่อนด้วยตนเองภายใต้ความไม่ไว้วางใจผู้นำ

ระยะ (Phase)	แนวคิดชาตินิยม (Nationalism)	แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Political Communication)	ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory)
1. ความเงียบ (Silent Tolerance)	ชาตินิยมเชิงโครงสร้าง ประชาชนยอมทนเพราะยังเชื่อมั่นในเสถียรภาพรัฐและสภา	ผู้คนติดตามข้อมูลแต่ยังไม่ใช้สื่อดิจิทัลในการแสดงออก	พลังสังคมถูกกดทับ ไม่เกิดการ Mobilization
2. การรับรู้ความจริงและความอับอาย (Awareness & Shame)	ชาตินิยมเชิงวาทกรรม ศักดิ์ศรีชาติถูกทำลายจากเหตุการณ์คลิปเสียง	คลิปเสียงแพร่บนโซเชียล กลายเป็นชนวนเหตุ (Trigger Event) สร้างกระแสสาธารณะ	เกิดการ Framing สร้างกรอบความเข้าใจร่วม จุดเริ่ม Mobilization
3. ความไม่ไว้วางใจผู้นำ (Leadership Distrust)	ชาตินิยมต่อต้านผู้นำ มองว่าละเมิดศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ชาติ	Hashtag, Viral Content, และการสื่อสารออนไลน์ ขยายความไม่พอใจ	เกิดการรวมตัว การชุมนุม พรรคร่วมถอนตัว ใช้โอกาสทางการเมือง (Political Opportunity)
4. การลุกขึ้นปกป้องศักดิ์ศรีชาติ (National Dignity Defense)	ชาตินิยมเชิงปฏิบัติ แสดงออกผ่านการช่วยเหลือ การบริจาค เพลงปลุกใจ และสัญลักษณ์ชาติ	สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลัก ในการสร้างอารมณ์ร่วม แอชแท็ก เพลง และคลิป วิดีโอแพร่หลาย	Collective Action เกิดขึ้น โดยไม่ต้องมีผู้นำชัดเจน แต่รวมตัวผ่านอารมณ์ “ศักดิ์ศรีร่วม”

สรุปและอภิปรายผล

ชาตินิยมไม่ใช่เพียงความจงรักภักดีต่อชาติอย่างเดียว แต่ยังสัมพันธ์กับคำว่า “ศักดิ์ศรี” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นชาติและความภาคภูมิใจของประชาชน ศักดิ์ศรี (Dignity) ทำหน้าที่เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนและปกป้องชาติยามที่ความเป็นชาติถูกคุกคามหรือเป็นภัยต่ออธิปไตย เช่น ในสถานการณ์ความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชา เหตุการณ์คลิปลีภัยสนทนาระหว่างผู้นำไทย-กัมพูชาได้กระตุ้นให้คนไทยรู้สึกถึงความหมายของศักดิ์ศรีชาติ ถูกตีความเป็นขบวนการสำคัญทำให้เกิดการตื่นตัวของชาตินิยมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรี (Dignity-Based Nationalism)”

ศักดิ์ศรีในที่นี้เป็นมิติทางอารมณ์และความรู้สึกร่วมที่เชื่อมโยงประชาชนเข้าด้วยกันเป็น “ชุมชนจินตกรรม (Imagined Community)” ที่สมาชิกรู้สึกผูกพันและพร้อมจะปกป้องความภาคภูมิใจในชาติ โดยกลไกนี้มีส่วนขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นอิสระจากผู้นำหลัก และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านการสื่อสารทางการเมืองดิจิทัล

สรุปคือ ชาตินิยมในกรอบนี้ถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้สึกของศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ร่วม ซึ่งศักดิ์ศรียังสะท้อนถึงความกล้าหาญ ความสามัคคี และความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชนชาติ ในการปกป้องผลประโยชน์และความมั่นคงของรัฐเมื่อถูกรุกรานหรือถูกทำลาย

จากกรณีที่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ต้องลี้ภัยบอบช้ำนายกรัฐมนตรีนคร เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ด้วยมติศาลรัฐธรรมนูญ 6 ต่อ 3 อันสืบเนื่องจากข้อกล่าวหาฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมจากกรณีคลิปลีภัยสนทนาภาพนั้นนับเป็นบทเรียนสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อแนวทางการตรวจสอบบทบาทผู้นำและกลไกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนพลังของพลเมืองในการตื่นตัวและรวมพลังอย่างฉับพลันเมื่อศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของชาติถูกทำลาย

การวิพากษ์ผลกระทบบวรการนี้พบว่า ความมั่นคงเชิงโครงสร้างแม้จะสามารถรักษาเสถียรภาพรัฐบาลช่วงหนึ่ง แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญซึ่งประชาชนมองว่ากระทบต่อศักดิ์ศรีของชาติ กลไกขับเคลื่อนทางสังคมได้เปลี่ยนโฉม

อย่างรวดเร็ว การรวมตัวของพลเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การเปิดรับข้อมูลโดยตรง และการสร้างวาทกรรมสาธารณะเริ่มต้นจากเหตุการณ์คลิปลีภัยสนทนา (Trigger Event) จนขยายตัวเป็นพลังทางอารมณ์ระดับชาติ

ระบอบการเมืองในยุคดิจิทัลจึงแตกต่างจากอดีตที่เน้นบทบาทของรัฐ เพราะความรู้สึกภาคประชาชนคือหัวใจสำคัญ เอกลักษณ์ใหม่ที่ผู้วิจัยเสนอคือ “ชาตินิยมที่ขับเคลื่อนโดยศักดิ์ศรี (Dignity-Based Nationalism)” ไม่จำกัดอยู่เพียงการหลอมรวมโดยรัฐผ่านสถาบันหรือสัญลักษณ์เชิงโครงสร้าง (Anderson, 2006; Gellner, 1983) แต่เป็นการหล่อหลอมความร่วมมือและการปกป้องศักดิ์ศรีที่เกิดจากพลเมืองในสถานการณ์วิกฤตด้วยตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ยามที่ศักดิ์ศรีหรือความภูมิใจของชาติถูกละเมิด ประชาชนพร้อมจะเปลี่ยนสถานะจากความอดทนและเงียบงันสู่การลุกขึ้นแสดงพลังร่วมในมิติสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ผ่านกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างสื่อใหม่กับอารมณ์ร่วมในกลุ่มคน

กลไก “Triggered and Self-Reliant Mobilization under Leaderless Conditions” ที่ประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ ความเจ็บ การรับรู้ความจริง และความอับอาย ความไม่ไว้วางใจผู้นำ และการลุกขึ้นปกป้องศักดิ์ศรีชาติ เห็นได้จากตัวอย่างจริง เช่น การติดแฮชแท็ก #แพทองธารลาออก #SaveThailand บนแพลตฟอร์ม X (Twitter), การชุมนุมโดยภาคประชาสังคม, โครงการบริจาคสิ่งของสนับสนุนเจ้าหน้าที่ชายแดน การขับเคลื่อนของมูลนิธิเพื่อความดี และคลิปเพลง “แผ่นดินไทยของเรา” (WorkpointOfficial, 2568) ที่ปลุกอัตลักษณ์ร่วมในโลกออนไลน์ กลไกนี้เป็นการประมวลและสังเคราะห์จากหลักการและทฤษฎีหลายด้าน โดยมีรากฐานสำคัญจากทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Theory) ที่เน้นเรื่องการรวมตัวและระดมทรัพยากรของกลุ่มประชาชนภายใต้บริบททางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงแนวคิดเรื่องความเป็นผู้นำในขบวนการที่อาจไร้ผู้นำชัดเจน (Leaderless Movements) ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในงานวิจัยสังคมศาสตร์ยุคใหม่

นอกจากนี้ การใช้ “Trigger Event” หรือตัวกระตุ้นที่จุดชนวนให้เกิดการตื่นตัวและเคลื่อนไหว ยังสอดคล้องกับกระบวนการตีความความหมาย (Framing Processes) และโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structures) จากทฤษฎี Social Movement ที่อธิบายว่าการชุมนุมหรือเคลื่อนไหวจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแปรทั้งหลายพร้อมและเอื้อต่อการเคลื่อนไหวร่วม

ในมิติของจิตวิทยาสังคมหรือการสื่อสารทางการเมือง ดิจิทัล ยังมีบทบาทสำคัญที่ช่วยอธิบายขั้นตอนความรู้สึกส่วนบุคคลและกลุ่ม เช่น ระยะของความอับอายและความไม่ไว้วางใจผู้นำที่แผ่ขยายผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนรู้สึกกระตุ้นให้มีการปกป้องศักดิ์ศรีร่วมของชาติอย่างกระตือรือร้นแม้ไม่มีผู้นำหลัก

ดังนั้น กลไกนี้จึงเป็นการบูรณาการระหว่างทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ที่เน้น Mobilization แบบไร้ตัวกลางที่ชัดเจน กับแนวคิดการสื่อสารและอารมณ์ร่วม

ที่ขยายผ่านสื่อดิจิทัล และความรู้สึกภายในที่สัมพันธ์กับความศักดิ์ศรีของชาติเพื่อสร้างพลังการเคลื่อนไหวที่ทรงพลังในยุคปัจจุบัน

การอภิปรายผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการระหว่างชาตินิยม การเคลื่อนไหวทางสังคม และการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ได้สร้างพลวัตใหม่ที่ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจ ทั้งนี้ สังคมไทยควรส่งเสริมความโปร่งใส การสร้างกลไกตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของพลเมือง เพื่อให้ประชาธิปไตยสามารถเข้มแข็งและตอบสนองต่อปัญหาได้จริง ผลการศึกษานี้ยังตอกย้ำว่า “ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด” คืออัตลักษณ์และพลังใจของคนไทยในยามที่ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ชาติถูกท้าทาย (Smith, 2013; Chadwick, 2013; Castells, 2012)

เอกสารอ้างอิง

- กันจอมพลัง. (2568, 28 มิถุนายน). *สนับสนุนมูลนิธิ กันจอมพลัง ช่วยสู้* [Facebook post]. Facebook. <https://www.facebook.com/gunjompalang1/posts/1335754551444592>
- จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (2568, 5 มิถุนายน). 3 เรื่องที่ยัง “รู้ไม่ชัดเจน” ปมพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ระลอกล่าสุด. *BBC ไทย*. <https://www.bbc.com/thai/articles/cn4qp0l5091o>
- บีบีซีไทย. (2568, 12 พฤศจิกายน). เหตุปะทะที่ชายแดนไทย-กัมพูชาวันนี้ เรารู้อะไรแล้วบ้าง. <https://www.bbc.com/thai/articles/cvgmj2pxjl20>
- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* (Rev. ed.). Verso.
- Boyd, D. (2010). Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications. In Z. Papacharissi (Ed.), *A networked self: Identity, community, and culture on social network sites* (pp. 39-58). Routledge.
- Breuilly, J. (2021). *Nationalism and the state* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age*. Polity.
- Chatterjee, P. (1993). *The nation and its fragments: Colonial and postcolonial histories*. Princeton University Press.

- Entman, R. M. (2007). Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of Communication*, 57(1), 163-173.
- Financial Times. (2025, August 30). *Feud between former god brothers fuels Thailand-Cambodia border conflict*. <https://www.ft.com/content/77836473-4809-4178-bad5-dc2b0b8acae2>
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Blackwell.
- McAdam, D. (1982). *Political process and the development of black insurgency, 1930-1970*. University of Chicago Press.
- McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. *American Journal of Sociology*, 82(6), 1212-1241.
- Nattan Casey Plewissara. (2025). *The Leaked Call Shaking Thai Politics: Translated*. The Asia Cable. <https://www.theasiacable.com/p/the-leaked-call-shaking-thai-politics>
- NBT UBON. (2568, 7 สิงหาคม). ทหารรับมือบั้งไฟของบริจาจากศูนย์ช่วยเหลือฯ [Facebook post]. Facebook. <https://www.facebook.com/NBTPRD2/posts/1285909733577076>
- Sianturi, K. (2023). Public policy in the digital era: transformation of political communication. *Edunity: Social and Education Studies*, 2(12), 1423-1436. <http://doi.org/10.57096/edunity.v2i12.183>
- Smelser, N. J. (1962). *Theory of collective behavior*. Free Press.
- Smith, A. D. (2013). *Nationalism: Theory, ideology, history* (2nd ed.). Polity Press.
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1988). Ideology, frame resonance, and participant mobilization. *International Social Movement Research*, 1(1), 197-217.
- Strangio, S. (2025, July 28). *The roots of the Thailand-Cambodia border conflict*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2025/07/the-roots-of-the-thailand-cambodia-border-conflict>
- Teekah, E. (2025, December 22). *Thailand-Cambodia conflict*. Britannica. <https://www.britannica.com/event/Thailand-Cambodia-Conflict>
- The Guardian. (2025, August 2). *Online hate and rising vitriol: Deep divisions amid shaky peace between Thailand and Cambodia*. <https://www.theguardian.com/world/2025/aug/02/online-hate-and-rising-vitriol-deep-divisions-amid-shaky-peace-between-thailand-and-cambodia>
- The Standard Team. (2568, 20 สิงหาคม). เปิดคำชี้แจง ‘แพทองธาร’ คดีคดีลิขสิทธิ์นา ฮุน เซน. *The Standard*. <http://thestandard.co/paetongtarn-hunsen-negotiation-technique>
- Thongchai Winichakul. (1994). *Siam mapped: A history of the geo-body of a nation*. University of Hawaii Press.
- Tilly, C. (1978). *From mobilization to revolution*. Addison-Wesley.
- Touraine, A. (1985). An introduction to the study of social movements. *Social Research*, 52(4), 749-787.
- Vaccari, C., & Chadwick, A. (2020). Deepfakes and disinformation: Exploring how citizens think about the threat of political deepfakes. *Journalism Studies*, 21(4), 425-442.
- WorkpointOfficial. (23 มิถุนายน 2568). เพลงแผ่นดินของเรา [YouTube]. <https://www.youtube.com/watch?v=uB91FBsEY14>